

ПАМ'ЯТАЄМО

70 РОКІВ ВОЛОДИМИРУ КОВАЛЕНКУ (1954–2016)

10 квітня 1954 р. в м. Семенівка Чернігівської області народився Володимир Петрович Коваленко (із 1962 р. постійно мешкав у Чернігові). Знаний археолог, історик, педагог, який залишив по собі добру пам'ять і величезний науковий доробок з історії та археології Чернігово-Сіверщини.

Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та археології України Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (тепер Національний університет «Чернігівський колегіум»), директор Центру археології та стародавньої історії Північного Лівобережжя, заслужений працівник освіти України (1992 р.).

Із 1979 р. В.П. Коваленко – співзасновник постійно діючої Чернігово-Сіверської експедиції, яка проводила розкопки на території літописних міст Чернігівської землі.

У цьому ж році брав участь у спільній експедиції інститутів Археології АН СРСР, АН УРСР і Чернігівського історичного музею (керівник експедиції – Руслан Сергійович Орлов) на території Новгород-Сіверського. Були проведені досить значні дослідження на Замку та в торговельно-ремісничих районах стародавнього міста (на подвір'ї сільськогосподарської школи по

вул. М. Чалого та по вул. П. Куліша). Дослідження дали змогу археологам з'ясувати, що вперше територія Замку була заселена племенами юхнівської культури ще в ранньозалізного віці (VII–I ст. до н. е.), потім тут існувало сіверянське поселення. Наприкінці X ст. на Замку з'явилися оборонні споруди: вал зі стіною та рів. Саме цей вал і датує час виникнення Новгород-Сіверського як міста.

У 1982 р. В.П. Коваленко зафіксував і дослідив житла князівської дружини. Це наземні споруди, поряд із якими розташовувались кілька ям-льохів та невеличкий хлів. А також (в районі базарної площі) було зафіксовано житло другої половини XII ст., де черинь печі був викладений з цілих і фрагментованих плінф, не схожих на знайдені будівельні матеріали зазначеного періоду. Розкопи дали досить багатий речовий матеріал.

Деякі сезони поспіль 1981–1983 рр. проходили розкопки на території Спасо-Преображенського монастиря. Володимиром Петровичем досліджено залишки унікальної пам'ятки давньоруської монументальної архітектури Спаського собору кін. XII – поч. XIII ст. Це дозволило реконструювати його план, суттєво змінивши при цьому схему, зроблену М.В. Холостенком у 1952 р. Зібрана значна колекція плінфи, уламків кераміки (XII–XIX ст.), предметів побуту тощо. Досліджено 20 поховань різного періоду.

За програмою паспортизації пам'яток археології до «Зводу пам'яток історії та культури» у 1980 р. Володимиром Петровичем були проведені археологічні розвідки на території Новгород-Сіверського району. Городища юхнівської культури (VI–III ст. до н. е.) зафіксовані й описані в селах Домотканів, Гірки, Грем'яч, Дігтярівка, Дробишів, Киселівка, Комань, Лісконоги, Рогівка, Стахорщина. Багатошарові поселення, стоянки епохи мезоліту – неоліту (VI–IX тис. до н. е.) в с. Мурав'ї, поселення Біла Гора епохи неоліту та бронзи (V–IV – II тис. до н. е.) в с. Бирине; поселення доби мезоліту – неоліту (IX–IV тис. до н. е.) та поселення Обірок епохи неоліту – бронзи (V–II тис. до н. е.) в Кремському Бугрі

тощо. На всі досліджені старожитності IX–XIII ст. було складено охоронні паспорти.

Загалом В.П. Коваленко відкрив та обстежив понад 500 археологічних пам'яток на території Подесення. Спектр наукових інтересів вченого був дуже широкий. Його цікавили питання давньоруської та ранньомодерної історії, археології, нумізматики, архітектури, релігії, мистецтва, військової справи.

У 1995 р. В.П. Коваленко започаткував археологічні дослідження на території колишньої гетьманської столиці – Батурина. На підставі здобутих матеріалів за безпосередньої підтримки Президента України В.А. Ющенка було частково відновлено укріплення та споруди Цитаделі Батуринської фортеці.

Володимир Петрович був ініціатором і учасником проведення історико-археологічного семінару «Чернігів та його округ в IX–XIII ст.», а також десятків наукових конгресів, семінарів, конференцій, у т. ч. за кордоном.

Член редколегій ряду наукових видань. За вагомий особистий внесок у розвиток українського краєзнавства, збереження історико-культурної спадщини, активну наукову та громадську діяльність нагороджений багатьма державними нагородами.

Департамент культури Чернігівської ОДА

